

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра матеріалознавства та ливарного виробництва

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
методичні рекомендації до вивчення курсу

для магістрів технічних спеціальностей

Кропивницький
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра матеріалознавства та ливарного виробництва

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
методичні рекомендації до вивчення курсу

для магістрів технічних спеціальностей

Затверджено
на засіданні кафедри МЛВ
Протокол № 1 від 29.08.2024 р.

2024

«Інтелектуальна власність» методичні рекомендації до вивчення курсу для магістрів технічних спеціальностей / Укл.: В.М. Кропівний, А.В. Кропівна. Під загальною редакцією Кропівного В.М. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024 – 49 с.

Укладачі:

Кропівний В.М. – кандидат технічних наук, професор кафедри матеріалознавства та ливарного виробництва;

Кропівна А.В. – кандидат технічних наук, доцент кафедри матеріалознавства та ливарного виробництва.

Методичні рекомендації призначені для вивчення курсу з інтелектуальної власності магістрами технічних спеціальностей.

Рецензент:

Аулін В.В. – доктор технічних наук, професор кафедри експлуатації та ремонту машин.

Відповідальний за випуск: Кропівний В.М.

Комп'ютерний набір і верстка: Кропівна А.В.

Зміст

Організаційно-методичні рекомендації	4
1. Зміст тем навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність»	6
2. Методичні рекомендації до вивчення тем курсу «Інтелектуальна власність»	11
3. Завдання для самостійної роботи	32
4. Тестові завдання для самоконтролю рівня знань з курсу «Інтелектуальна власність»	37
5. Завдання для виконання контрольної роботи	43
6. Питання до виконання контрольної роботи з дисципліни «Інтелектуальна власність»	44
Список рекомендованої літератури	48
Законодавство України про інтелектуальну власність.....	48
Інформаційні ресурси	49

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу в сучасному світі інтелектуальна діяльність людини в різних сферах духовного і матеріального виробництва набуває усе більшого значення. Усі новітні досягнення в сфері науки, літератури, мистецтва, у розвитку наукомістких і високотехнологічних виробництв являють собою результат творчої діяльності людини і є об'єктами інтелектуальної власності. Питання охорони і використання інтелектуальної власності в сучасних умовах переходу до ринкових відносин починають відігравати все важливішу роль у комерційній, підприємницькій і виробничій діяльності підприємств та установ України усіх форм власності. У цьому відношенні всім, хто займається або готується до подібного роду діяльності, необхідно досить чітко уявляти собі, що таке інтелектуальна власність, у чому полягає її сутність, як вона охороняється в сучасному світі і до яких серйозних матеріальних витрат може привести порушення її прав.

Основні завдання курсу полягають у забезпеченні інтелектуального і соціального розвитку особистості шляхом навчання основам правових та економічних аспектів інтелектуальної власності.

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів вищої освіти з питаннями створення, набуття прав, управління, захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, як особливого виду прав на результати творчої діяльності в сучасному суспільстві, забезпечення здобувачів вищої освіти комплексом знань, умінь та навичок, необхідних для застосування в професійній діяльності у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, культури. Основним завданням

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні поняття системи правової охорони інтелектуальної власності;
- складові міжнародної системи охорони інтелектуальної власності;
- складові системи інтелектуальної власності в Україні;
- інтелектуальну власність в нормах загального законодавства України;
- об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- алгоритм правової охорони об'єктів патентного права;

- алгоритм правової охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту (торговельних марок, географічних зазначень, фірмових найменувань);

- алгоритм правової охорони нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності (голографій інтегральних мікросхем, сортів рослин, комерційних таємниць);

- алгоритм правової охорони об'єктів промислової власності в іноземних державах;

- права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності;

- вартість права на об'єкти інтелектуальної власності;

- факт порушення прав власників чинних охоронних документів та заявників на об'єкти промислової власності;

- процедуру захисту прав інтелектуальної власності у разі їх порушення.

вміти:

- тлумачити зміст основних понять у сфері інтелектуальної власності;

- визначати компетенцію державних органів, судових органів та інших суб'єктів в Україні при реалізації прав в сфері інтелектуальної власності;

- тлумачити зміст основних актів законодавства України в сфері інтелектуальної власності;

- виявляти об'єкти інтелектуальної власності;

- визначати суб'єкти права інтелектуальної власності;

- проводити патентні дослідження;

- укладати договори про передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності.

1. ЗМІСТ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ».

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини.

1.1. Поняття інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності. Інтелектуальна власність як право.

1.2. Еволюція інтелектуальної власності.

Еволюція промислової власності. Еволюція авторського права і суміжних прав. Еволюція інтелектуальної власності в Україні.

1.3. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.

Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. Роль промислової власності у економічному розвитку. Авторське право і розвиток культури.

Тема 2. Система інтелектуальної власності.

2.1. Об'єкти права інтелектуальної власності.

Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Об'єкти авторського права і суміжних прав.

2.2. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

Творець (автор) як суб'єкт права. Громадяни, юридичні особи та держава як суб'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права промислової власності. Суб'єкти авторського права. Суб'єкти суміжних прав.

2.3. Система законодавства України про інтелектуальну власність.

Конституція України. Норми цивільного, господарського і кримінального кодексів України щодо інтелектуальної власності. Спеціальне законодавство України з питань інтелектуальної власності.

2.4. Державна система правової охорони інтелектуальної власності.

Міністерство економіки України як орган виконавчої влади, що відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності.

Складові системи. Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики Міністерства економіки України,

державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент), державна організація «Українське агентство» з авторських та суміжних прав - їх функції і завдання. Представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені).

2.5. Міжнародна система інтелектуальної власності.

Міжнародні договори про інтелектуальну власність. Членство України в міжнародних договорах про інтелектуальну власність. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її структура та основні функції. Міжнародна співпраця в рамках регіональних договорів про інтелектуальну власність.

Тема 3. Охорона права на об'єкти інтелектуальної власності.

3.1. Мета і принципи правової охорони.

Мета правової охорони. Принципи правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

3.2. Охорона прав на об'єкти промислової власності.

Необхідність правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Набуття прав на винаходи і корисні моделі. Варіанти рішень стосовно правової охорони. Умови патентоспроможності винаходу (корисної моделі). Порядок патентування. Строк дії патенту. Дострокове припинення дії патенту. Права власника патенту.

Набуття прав на промисловий зразок та географічне зазначення. Порядок отримання охоронного документу на промисловий зразок. Порядок отримання права на географічне зазначення.

Набуття прав на торговельну марку. Порядок отримання охоронного документу на торговельну марку.

3.3. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Охорона прав на сорти рослин, породи тварин, топографії інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, наукові відкриття.

3.4. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав.

Авторське право і суміжні права. Форми охорони авторських прав. Терміни охорони прав авторів. Охорона суміжних прав.

3.5. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.

Порядок охорони прав на об'єкти промислової власності за кордоном. Охорона прав на об'єкти авторського права і суміжних прав за кордоном.

Тема 4. Інноваційне підприємництво та управління правами інтелектуальної власності.

Закон України «Про інноваційну діяльність». Інновації Види нововведень.

Патентна інформація, її роль в інноваційній діяльності. Первинні та вторинні джерела патентної інформації. Офіційні бюлетені промислової власності та описи до патентів. Інформаційні ресурси України в сфері інтелектуальної власності. Міжнародна патентна класифікація

Передача й придбання передових технологій на комерційній основі. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності. Основні способи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

Використання об'єктів інтелектуальної власності при формуванні статутних капіталів. Основні юридичні форми передавання й придбання технології на комерційній основі: передавання права власності на об'єкти інтелектуальної власності; ліцензування; передавання ноу-хау, інжиніринг. Повні, виключні та невиключні (прості) ліцензії. Примусова ліцензія.

Міжнародна торгівля ліцензіями. Основні цілі продажу ліцензій. Ціна ліцензії . Паушальні платежі і роялті. Комбіновані платежі.

Франчайзинг. Франчиза. Основні переваги, які отримують сторони франчайзингу. Основні види франчайзингу: виробничий, товарний і сервісний.

Тема 5. Економіка інтелектуальної власності.

5.1. Права на об'єкти інтелектуальної власності як товар.

Особливості права інтелектуальної власності як товару. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив.

5.2. Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Мета і основні способи комерціалізації. Поняття інтелектуального капіталу. Використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві. Внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства.

Уступка прав на об'єкти інтелектуальної власності. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності: за ліцензійним договором, за договором комерційної концесії, за договором лізингу. Суть торгівлі ліцензіями. Види ліцензій. Ліцензійні договори.

5.3. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Випадки, в яких необхідно визначати вартість. Підходи до визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності. Витратний підхід, порівняльний підхід, дохідний підхід. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зв'язок між підходами і методами. Алгоритм розрахунку вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

5.4. Управління правами інтелектуальної власності.

Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі його створення. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі набуття прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі використання прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі захисту прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі утилізації.

Тема 6. Захист прав інтелектуальної власності.

6.1. Система захисту прав інтелектуальної власності і її призначення.

Причини, що приводять до порушення прав. Призначення системи захисту прав інтелектуальної власності.

6.2. Дії, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності.

Дії, що порушують права власників об'єктів промислової власності. Основні порушення прав на об'єкти авторського права і суміжних прав.

6.3. Категорії спорів.

Суперечки про визнання (невизнання) результату інтелектуальної діяльності об'єктом Інтелектуальної власності. Суперечки, що стосуються порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

6.4. Форми, порядки та способи захисту права інтелектуальної власності.

Юрисдикційна форма захисту. Не юрисдикційна форма захисту. Види порушення прав, що розглядаються в адміністративно-правовому порядку. Захист прав інтелектуальної власності у відповідності до кодексу України про адміністративні правопорушення. Захист від недобросовісної конкуренції. Захист прав при переміщенні через митний кордон України контрафактних товарів.

Цивільно-правовий порядок захисту прав. Порядок захисту порушених прав, встановлений кримінальним законодавством. Відповідальність за порушення прав, що передбачена Кримінальним кодексом України.

6.5. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS. TRIPS як одна з угод Світової організації торгівлі. Основні вимоги угоди TRIPS щодо захисту прав інтелектуальної власності за порушення прав інтелектуальної власності.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ КУРСУ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ».

В сучасних умовах результати розумової праці людини мають значний вплив на економічний і соціальний розвиток суспільства. Завдяки розумовій діяльності людство переходить до більш досконалих засобів та знарядь для свого існування. Одним з суспільних явищ кінця ХХ століття є масова поява на ринку нового виду товару - об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ).

Інтелектуальна власність - це закріплені законом права, які є результатом інтелектуальної діяльності в науковій, промисловій, літературній і художній сферах. До неї відносять: винаходи, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, твори літератури, науки і мистецтва, інформаційні бази даних, комп'ютерні програми, технічна документація, секрети виробництва тощо. Інтелектуальна власність є основою для інноваційного шляху розвитку суспільства.

ТЕМА 1.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ПРАВО НА РЕЗУЛЬТАТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ.

Інтелектуальна діяльність - це творчість, цілеспрямована розумова робота людини, результатом якої є нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю, унікальністю. Чим вищий інтелектуальний потенціал особи тим цінніші результати його творчої діяльності. Суспільне виробництво розвивається успішно у тих країнах, де висока винахідницька активність, де винахідництво добре стимулюється. Розвинуті процвітаючі країни зводять у ранг державної політики розвиток творчого потенціалу нації. Щоб вижити в конкурентній боротьбі потрібно виробляти конкурентоздатні товари, постійно удосконалювати процеси їх виробництва. Це здійснюється за рахунок використання результатів інтелектуальної діяльності: винаходів, корисних моделей, промислових зразків, ноу-хау.

Під власністю розуміють право володіти, користуватися і розпоряджатися певним об'єктом. Власник може використовувати власність на свій розсуд і ніхто не має права використовувати цю власність без його дозволу. Розрізняють матеріальні і нематеріальні об'єкти власності.

Матеріальні об'єкти - відчутні на дотик. Об'єкти інтелектуальної власності - винаходи, комерційні тасмниці, музичні твори є нематеріальними, невідчутними об'єктами. Їх можна використовувати одночасно в різних місцях і різними особами, чого не можна зробити з матеріальним об'єктом.

Сам процес інтелектуальної діяльності закони не регулюють. Лише після досягнення нових результатів у сфері науки, літератури, техніки і їх реєстрації починають діяти норми права, що забезпечують суспільне визнання об'єкта інтелектуальної власності, його правовий режим, а також охорону інтересів його творця.

Інтелектуальна власність має подвійну природу. З однієї сторони, творець об'єкта інтелектуальної власності може розпоряджатися цим результатом на свій розсуд та передавати це право іншим особам. Майнове право на результат творчої праці може бути відділене від творця та переданим іншій особі в обмежене чи необмежене користування. З іншого боку, існує духовне право творця на результат своєї творчої праці - право автора. Моральне право автора невіддільне від творця і ніколи не може бути передане іншій особі. Іншою особливістю ОІВ є те, що права на них обмежені в часі (наприклад, термін охорони винаходу складає 20 років).

Інтелектуальну власність за традицією поділяють на авторське та суміжне право й промислову власність. Авторське право закріплює за авторами інтелектуальної власності права можливість дозволяти або забороняти протягом певного періоду часу використання їх творів. Суміжні права охороняють права виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення.

Промислова власність охоплює права на такі об'єкти, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, фірмові найменування та зазначення про походження товарів. Право власності на винахід, корисну модель чи промисловий зразок засвідчується патентом.

Щоб одержати користь від ОІВ, необхідно спочатку його створити, затративши фінансові, людські та матеріальні ресурси. Коли на даному підприємстві розроблена нова технологія одержання виробів з використанням власного ОІВ, а конкурент почав незаконно виготовляти ті ж вироби за цією технологією, то вироби конкурента виявляться дешевшими тому, що він не поніс витрат на розроблення технології. Уперше на це звернули увагу в Англії в період розвитку мануфактур. На

початку XIV століття королівською владою особі, що впровадила нову технологію надавалося виключне право користування цією технологією протягом певного часу. Патенти (привілеї), як вид інтелектуальної власності, використовуються дотепер як інструмент, що регулює створення і передачу нових технологій, машин та матеріалів.

Знаки-символи ремісники наносили на свої товари, фіксуючи зв'язок між товаром і виробником. Термін «товарні знаки» почав вживатися в ХІУ столітті. Чим ширше використовувалися товарні знаки, тим більше було випадків їхнього копіювання. У середині ХІХ століття англійськими законами була введена заборона на ведення справи під іншим ім'ям.

Ключовим моментом у розвитку авторського права послужив винахід друкарства. У цих умовах знадобився захист від конкуренції з боку видавців і продавців незаконних копій. Монархи Англії, Франції, Німеччини стали надавати видавцям привілеї у вигляді виключних прав на виготовлення і поширення друкованих копій. З впровадженням друкарства різко зросли обсяги продажу та прибутки друкарів і продавців. Автори книг підняли питання про захист своїх прав. Внаслідок цього в Англії у 1709 р. з'явився закон «Про закріплення за авторами чи набувачами копій друкованих книг прав (копірайт)». Закон забезпечував автору виключне право друкувати і реалізовувати книгу протягом 14 років від дати першої публікації, а також передавати це право видавцю.

В історичному минулому Україна ніколи не мала власної правової охорони об'єктів промислової власності. До 1991 року винаходи вітчизняних заявників охоронялися, як правило, авторськими свідоцтвами, які посвідчували виняткові права держави на відповідні винаходи. Механізм захисту порушених прав не був ефективним, передбачені законодавством санкції були незначними.

Після проголошення незалежності України почалося формування законодавства, що регулює правовідносини у сфері інтелектуальної власності.

Основними джерелами права інтелектуальної власності є прийняті Закони України: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про захист від недоброчесної конкуренції», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про авторське право і суміжні права», «Про

охорону прав на зазначення походження товарів», «Про захист економічної конкуренції», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм», «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування». Правовідносини у сфері інтелектуальної власності в Україні регулюються нормами Цивільного кодексу України, Кримінального та Митного кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Важливим джерелом права інтелектуальної власності також є міжнародні конвенції і договори, до яких приєдналася Україна.

ТЕМА 2.

СИСТЕМА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

ОІВ - це нематеріально виражений результат інтелектуальної діяльності зафіксований на матеріальному носії, що надає його автору або особі, визначеній законодавством, виключне право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється та захищається відповідно до встановлених норм і правил. Відповідно до Закону України «Про власність» суб'єктами права інтелектуальної власності визнаються фізичні, юридичні особи та держава. Суб'єктами права інтелектуальної власності є творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності та інші особи (власники охоронних документів, спадкоємці, правонаступники). Автором винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії ІМС або сорту рослини є фізична особа, творчою працею якої вони створені. Авторство на знак для товарів і послуг законодавством не передбачено.

Розв'язання складних технічних проблем і створення на нових принципах винаходів, потребує залучення фахівців різних галузей знань. Якщо у створенні об'єкта промислової власності брало участь кілька осіб, вони є співавторами.

Закон надає автору можливість передачі права на одержання патенту будь - якій фізичній або юридичній особі, вказавши у заяві на видачу патенту ім'я майбутнього патентовласника.

Державна система інтелектуальної власності включає центральні органи у сфері охорони права інтелектуальної власності й

систему експертних, освітніх, наукових та інформаційних закладів, державних

підприємств, основним видом діяльності яких є розвиток інтелектуальної власності в Україні. За роки незалежності в Україні розбудовано Державну систему правової охорони інтелектуальної власності. За здійснення політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відповідає Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики Міністерства економіки України. Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики є органом, що уповноважений представляти, реєструвати і підтримувати на території України права на об'єкти промислової власності, а також здійснювати реєстрацію об'єктів авторського права.

Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики проводить державну політику у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, для чого:

- організовує приймання заявок, проведення їх експертизи та приймає щодо них відповідні рішення;
- видає охоронні документи (патенти, свідоцтва), забезпечує їх державну реєстрацію;
- забезпечує опублікування офіційних відомостей про об'єкти промислової власності;
- здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на ОІВ в міжнародних організаціях;
- приймає нормативно-правові акти в межах своїх повноважень.

До сфери управління Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики включено Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент), Державна організація «Українське агентство» з авторських та суміжних прав, державних інспекторів з питань інтелектуальної власності.

Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» виконує функції Національного органу інтелектуальної власності. Головною функцією Українського інституту інтелектуальної власності є реєстрація та експертиза заявок на об'єкти промислової власності. Його експерти проводять експертизу поданих заявниками

матеріалів на предмет відповідності умовам правової охорони і видають експертний висновок.

Управління авторським правом та суміжними правами в індивідуальному порядку на практиці не завжди здійснено. Автори, виконавці або виробники музикальних творів, наприклад, не можуть зв'язуватися з кожною радіостанцією для переговорів про покупку ліцензій та винагороду за використання їхніх пісень. З іншого боку, радіостанція не може вимагати дозволу на використання кожної пісні у кожного автора, виконавця та виробника. Організації колективного управління полегшують отримання дозволів на використання на користь обох сторін та забезпечують передачу правовласникам матеріальної винагороди.

Головною функцією Державна організація «Українське агентство» з авторських та суміжних прав є колективне управління правами авторів. Ця організація за бажанням автора здійснює державну реєстрацію об'єктів авторського права і суміжних прав та видачу автору охоронного документу. Важливою функцією Державна організація «Українське агентство» з авторських та суміжних прав є надання допомоги авторам щодо захисту їх прав.

Головним завданням державних інспекторів з питань інтелектуальної власності є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності у регіонах України. Державні інспектори є посадовими особами Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики і ним призначаються та звільняються.

Головним завданням державних інспекторів з питань інтелектуальної власності є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності у регіонах України.

Іноземці та особи, що проживають за межами України, реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), які надають заявнику кваліфіковану допомогу з усіх питань щодо охорони інтелектуальної власності.

Національне законодавство з питань інтелектуальної власності і практика його застосування мають суттєву різницю в різних країнах. В той же час світова спільнота досягла згоди щодо міжнародних стандартів, що забезпечило гармонізацію національного законодавства країн через міжнародні договори.

Майже до середини XIX століття одержати охорону інтелектуальної власності у різних державах світу було досить важко. Патентні заявки доводилося подавати в один і той же час у всіх державах, у яких здійснювалося патентування, з метою уникнення передчасної публікації заявок в одних державах. Було підготовлено документ, який став основою Паризької конвенції з охорони промислової власності (1883 р.). Положення Паризької конвенції поділяються на чотири категорії.

Перша категорія містить норми матеріального права, які гарантують право національного режиму в кожній з держав-учасниць. Згідно з ним громадяни будь-якої держави-учасниці в питаннях охорони промислової власності користуються в інших державах-учасницях Конвенції такими самими правами, які ці держави - учасниці надають своїм громадянам.

Друга категорія положень установлює право пріоритету. Право пріоритету надає заявникові можливість за його бажанням одержати охорону в кількох державах: заявнику не потрібно одночасно подавати всі заявки як вдома, так і в інших державах, оскільки в його розпорядженні є рік, щоб вирішити, у яких державах запитувати охорону.

Третя категорія положень визначає норми у сфері матеріального права, що встановлюють права й обов'язки фізичних і юридичних осіб.

Четверта категорія стосується адміністративних рамок, установлених з метою реалізації Конвенції.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів прийнята у 1886 р. Відповідно до неї твори, створені в одній з держав-учасниць Конвенції одержують у всіх інших державах-учасницях таку саму охорону, яку ці держави надають своїм власним громадянам.

В 1967 р. підписано конвенцію, що заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ). З 1974 р. ВОІВ одержала статус спеціалізованої установи ООН. ВОІВ є організацією, покликаною допомогти забезпеченню такого положення, при якому права авторів і власників інтелектуальної власності охоронялися б у всьому світі, а самі винахідники і автори завдяки цьому користувалися б визнанням і отримували винагороду.

Також існує Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТКІР8). Угода ТКІР8 діє у межах договору про створення світової організації торгівлі (СОТ). Її метою є сприяння забезпеченню ефективного захисту прав інтелектуальної власності, з тим, щоб не

створювати перешкод для законної торгівлі. Її положення встановлюють стандарти, що стосуються прав інтелектуальної власності. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність відповідає вимогам угоди ТКІР8.

ТЕМА 3.

ОХОРОНА ПРАВА НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

Основними об'єктами промислової власності є результати винахідництва та промислові зразки.

Виділяють п'ять етапів життєвого циклу об'єкта інтелектуальної власності: створення ОІВ, набуття прав на ОІВ, використання (комерціалізація) ОІВ, захист прав інтелектуальної власності, утилізація ОІВ.

Створення ОІВ розпочинається з ідеї. Далі проводять патентний пошук, щоб переконатися, що таких винаходів ще не було, перевіряють цю ідею експериментально. Закінчується створення ОІВ оформленням його на матеріальному носії таким чином, щоб він став зрозумілим для інших осіб. Після того, як створено ОІВ, необхідно оформити права на цей об'єкт. Основним способом охорони є видача автору ОІВ охоронного документа - патенту чи свідоцтва.

Мета правової охорони результатів інтелектуальної діяльності - запобігання їх безоплатного використання з комерційною метою. Суть охорони інтелектуальної власності полягає в тому, що автор ОІВ розкриває інформацію про цей об'єкт для необмеженого кола осіб, а замість того одержує від держави виключні права на створений ним ОІВ на визначений період часу. Після закінчення юридично визначеного строку дії прав на ОІВ він зникає як об'єкт власності і переходить в суспільне надбання.

Надання правової охорони проводиться лише тим розробкам, які в офіційному порядку визнано патентоспроможними винаходами, корисними моделями й промисловими зразками

Патент – це юридично-технічний документ, що видається компетентним державним органом і яким держава засвідчує виключне право власника на створений ним об'єкт промислової власності.

Винахід – це вирішення утилітарного (конкретного) завдання в сфері діяльності людини, що відповідає визначеним законодавством умовам надання правової охорони й визнане як винахід компетентним державним

органом. Згідно із Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» об'єктом винаходу може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин), спосіб, а також нове застосування раніше відомого.

Корисна модель – це нове і промислово придатне конструктивне виконання пристрою. Суттєвість корисної моделі полягає в оригінальному компонованні пристрою (нове розташування елементів пристрою).

Для оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки необхідно подати до Українського інституту промислової власності, де вона проходить експертизу. Опис винаходу має розкривати суть винаходу ясно й повно, щоб його зміг реалізувати фахівець у зазначеній галузі.

Формула винаходу – це стисла словесна характеристика технічної суті винаходу, що містить сукупність його суттєвих ознак, достатніх, щоб досягти зазначеного технічного результату. Незалежний пункт формули починається з назви винаходу, яку зазначено в описі, і складається з обмежувальної й відмінної частин формули, що відокремлюють одну від одної виразом «який відрізняється тим, що...» обмежувальна частина формули включає спільні ознаки для об'єкта, який заявляють, і найближчого аналога, а відмінна – нові ознаки, що відрізняють, об'єкт від найближчого аналога.

З метою видачі патенту Укрпатент проводить експертизу заявки. Спочатку проводиться формальна експертиза заявки, у ході якої встановлюють належність зазначеного в заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можна визнати винаходами, і відповідність складу заявки та її оформлення встановленим вимогам. Якщо результат формальної експертизи заявки на видачу патенту на винахід позитивний, заявнику повідомляють про можливість проведення кваліфікаційної експертизи заявки (експертизи по суті), що встановлює відповідність винаходу умовам патентоспроможності.

У результаті експертизи Держдепартамент приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту на винахід. В Україні видається патент на винахід із терміном дії 20 років після проведення експертизи по суті.

Якщо винахід, корисна модель, промисловий зразок або сорт рослин створено під час виконання службових обов'язків або за дорученням роботодавця, право на одержання патенту має роботодавець.

Патент на винахід надає охорону винаходу в конкретній державі, протягом певного часу. Закордонне патентування об'єкта промислової власності доцільне тоді, коли є повна впевненість у тому, що на запатентований об'єкт буде мати попит у країні патентування.

Комерційні позначення (торговельні марки, фірмові найменування і географічні зазначення) використовуються для поліпшення маркетингової якості товарів і послуг, формування ділової репутації виробника.

Товарний знак дає змогу відрізнити товари й послуги одних осіб від однорідних товарів і послуг інших осіб. Товарним знаком є позначення, розміщене на продукції, її пакуванні або супровідній документації. Таке позначення розглядають як товарний знак лише тоді, коли його зареєстровано встановленим порядком. Право власності на знаки для товарів і послуг засвідчується свідоцтвом на знак для товарів і послуг. Термін дії свідоцтва становить 10 років і продовжується за клопотанням власника щоразу на 10 років. Для запобігання присвоєння товарного знака іншим особам поряд з товарним знаком наносять попереджувальне маркування: латинську літеру К у колі ® - для зареєстрованих товарних знаків і літери ТМ - для знаків, що очікують реєстрації.

Фірмові найменування – це позначення підприємств або окремих осіб, під іменем яких здійснюється виробнича діяльність. Кожне підприємство може мати лише одне фірмове найменування, тоді як знаків для товарів і послуг у нього може бути декілька.

Зазначення походження товарів – це позначення на товарах, які походять з певної місцевості. Застосування неправдивих зазначень походження кваліфікується як недобросовісна конкуренція.

Промисловий зразок – це результат діяльності людини в галузі художнього конструювання. Промисловий зразок – нове художньо-конструкторське рішення виробу, яке визначає його зовнішній вигляд, відповідає вимогам технічної естетики, придатне до здійснення промисловим способом і дає позитивний ефект. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування та їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу. На промисловий зразок видається патент терміном на 10 років і продовжується за клопотанням власника патенту, але не більше як на 5 років.

Права на сорти рослин охороняються Законом України «Про охорону прав на сорти рослин». Охоронним документом, що закріплює права

суб'єктів права на сорт рослин є патент. Урядовий орган з питань сільського господарства і продовольства, на підставі позитивного рішення за результатами експертизи на патентоспроможність сорту, здійснює державну реєстрацію сорту, вносячи його до державного Реєстру сортів України. Термін дії патенту становить 25 років від дати надходження заявки, для сортів деревних, чагарникових культур - 30 років.

Права на топографії інтегральних мікросхем охороняються Законом України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем». Топографією ІМС є «...зафіксоване на матеріальному носії просторово - геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними». Охоронним документом, що підтверджує реєстрацію топографії інтегральних мікросхем і засвідчує право власності є свідоцтво, яке діє протягом 10 років.

Ноу-хау – це конфіденційна інформація (наукова, технічна, виробнича, адміністративна, фінансова, комерційна), яку застосовують у практичній діяльності і яка не є загальним надбанням. Це знання та досвід, які необхідні для проектування, розрахунків, будівництва, виробництва, склади і рецептури матеріалів, адміністративний досвід. В описі заявочних матеріалів сутність того чи іншого об'єкта розкривається не повністю, що не дає можливості використати цей об'єкт з повною ефективністю. Ноу-хау потім додається до ліцензійного договору за додаткову винагороду.

Об'єктами авторського права є літературні письмові твори (книги, статті); виступи, лекції, промови, проповіді; комп'ютерні програми; бази даних; музичні твори; драматичні, музично-драматичні твори, хореографічні твори; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва; фотографічні твори; ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, сценічні обробки літературних письмових творів і обробки фольклору; збірники творів, енциклопедії; тексти перекладів для дублювання іноземних аудіовізуальних творів. Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Бази даних охороняються як збірники творів, а також можуть охоронятися як комерційна таємниця.

Виключне право автора (чи особи, яка має авторське право) дає право дозволяти або забороняти:

- відтворення творів;
- публічне виконання і публічне сповіщення творів;

- публічну демонстрацію і публічний показ;
- будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо його здійснює інша організація, ніж та, що здійснила перше оприлюднення;
- переклад творів;
- переробку, аранжування та інші зміни творів;
- включення творів як складових частин до збірників;
- розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або здаванням у майновий найом чи у прокат до першого продажу примірників твору;
- імпорт примірників творів.

Автор має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору. Розмір і порядок виплати авторської винагороди за створення й використання твору встановлюють у авторському договорі з особами, які використовують твори.

Державна реєстрація твору є офіційним повідомленням громадськості про авторські права на твір. УААСП періодично видає каталоги реєстрацій.

Щоб ознайомити широку аудиторію зі своїм твором, автору потрібне сприяння посередників (видавців, музикантів, продюсерів), які, використовуючи свої професійні якості, можуть донести твір до аудиторії в найбільш цікавій і доступній формі. Щоб урегулювати відносини між авторами й посередниками, розроблено законодавство про суміжні права.

Об'єкти суміжних прав – це виконання творів, фонограми, відеограми, передачі організацій мовлення.

Видавці, власники художніх творів та комп'ютерних програм, виробники фонограм і виконавці, щоб сповістити про свої права, на всіх примірниках фонограм використовують знак охорони суміжних прав, який складається з латинської літери С у колі - ©, імені особи, що має авторські та суміжні права, і зазначення року першої публікації твору.

ТЕМА 4.

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА УПРАВЛІННЯ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

Сьогодні головними факторами розвитку господарських систем є інновації - це техніка нового типу, нові технології, нова організація праці і виробництва. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»

інновації - це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукти або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного та іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва. Нововведення можуть оформлятися у вигляді винаходів; промислових зразків; товарних знаків, раціоналізаторських пропозицій; документації; «ноу-хау»; документів (стандарти, рекомендації, методики, інструкції тощо); результатів маркетингових досліджень тощо.

Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, яка зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Основним джерелом при пошуку інноваційних рішень є патентна інформація.

Технічна інформація, яка міститься в патентних документах, дозволяє уникнути зайвих витрат на дублювання досліджень, виявити та оцінити технологію для ліцензування та передання технології, знайти альтернативні технології, ідеї для подальших інновацій та готові рішення технологічних проблем, уникнути можливих проблем з порушенням прав власників охоронних документів на об'єкти промислової власності.

Найважливіша частина патентної інформації складається з офіційних бюлетенів промислової власності та описів до патентів на винаходи і корисні моделі. Вже опубліковано більше 30 млн. патентних документів, більше 11 млн. свідоцтв на товарні знаки, більше 5 млн. патентів на промислові зразки. Потрібні системи, які ідентифікували б патентні документи, і дозволили б швидко знайти потрібну інформацію. Міжнародна співпраця патентних відомств багатьох держав сприяла створенню міжнародної патентної класифікації.

Один із засобів розвитку національної економіки будь-якої держави - передача й придбання передових технологій на комерційній основі. Основні юридичні форми передавання й придбання технології на комерційній основі такі:

- передавання права власності на об'єкти інтелектуальної власності;
- ліцензування - надання іншій особі дозволу на здійснення на певній території протягом певного часу дій, на які має права власник цього об'єкта;
- передавання ноу-хау.

Для розвитку міжнародних економічних зв'язків характерне розширення обміну науково-технічними досягненнями шляхом торгівлі ліцензіями.

Ліцензія – надання юридичним чи фізичним особам за винагороду прав на використання винаходів, промислових зразків. За обсягом прав, що передаються згідно з ліцензійним договором, ліцензії поділяють на повні, виключні та невиключні (прості).

Інжиніринг – це виконання різних інженерних робіт, а також надання інженерно-консультаційних послуг на комерційній основі

Значного поширення набув продаж товарів і технології, а також надання послуг на умовах франчайзингу. Франчиза це ліцензія, яку надає власник товарного знака чи фірмового найменування і яка дозволяє продаж продукту чи послуги під товарним знаком або фірмовим найменуванням.

У розрахунках за передачу ОІВ використовують наступні види платежів.

Паушальний платіж - це одноразовий внесок за придбання ліцензії, який найчастіше сплачують у початковий період дії ліцензійного договору. Паушальні платежі встановлюють тоді, коли ліцензіар не впевнений, що предмет ліцензії ефективно використовуватиметься ліцензіатом.

Роялті - це періодичні відрахування ліцензіата на користь ліцензіара, здійснювані протягом усього терміну дії ліцензії. Їх встановлюють або у формі визначених відрахувань, або залежно від вартості виробленої за ліцензією продукції. Вартість ОІВ при застосуванні методу роялті розраховують за формулою:

$$PV = \sum_{i=1}^n C_t \cdot \frac{R_t}{100},$$

де: PV – вартість ОІВ на теперішній час, що дорівнює сумі виплат роялті протягом строку дії ліцензії, грн.;

C_t – прогнозуємі грошові потоки, що генеруються предметом ліцензії за період i (так звана база роялті), грн.;

t – розрахунковий строк дії ліцензії (періоди);

R_t – ставка роялті в періоді t , %.

На розмір ставок роялті впливають такі обставини:

- економічна ефективність ліцензії; наявність та обсяг патентного захисту;

- обсяг прав, які передаються за ліцензією;
- обсяг документації та ноу-хау, що передаються;
- інжиніринговий супровід; кон'юнктура ринку;
- конкурентні пропозиції.

Існують значення стандартних ставок роялті, які дозволяють визначити розмір ставки для конкретного об'єкта ліцензії.

За базу роялті, як правило, приймають – вартість продаж виготовленої за ліцензією продукції - її собівартість, отриманий прибуток. Відсутність патенту знижує розмір ставки роялті приблизно на 30 % в порівнянні з ОІВ, що має патентну охорону.

Розрахунки вартості об'єктів інтелектуальної власності також є творчим процесом. Вони здійснюються лише за певних обставин та для конкретних цілей і не можуть використовуватися в інших умовах.

Так, компанія «Microsoft» може продавати свій програмний продукт за 500 доларів, а виходячи на ринки малорозвинених країн, пропонує той самий продукт удесятеро дешевше.

Комбіновані платежі – виплата ліцензійної винагороди шляхом поєднання паушальних платежів з періодичними на базі роялті. Даний вид платежів дозволяє максимально враховувати інтереси сторін і найчастіше застосовується у ліцензійних угодах.

ТЕМА 5. ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

Кінець ХХ сторіччя став початком переходу цивілізації до постіндустріальної інформаційної епохи. Ця епоха характеризується виділенням інтелектуальної власності в самостійний товар, що може нескінченно тиражуватися без зміни первісної вартості, майже не вимагаючи для створення витрати енергетичних і сировинних ресурсів. Ці процеси супроводжуються структурною перебудовою в розвинених країнах. Відбувається розвиток наукомістких і високотехнологічних галузей і перерозподіл між працівниками, що безпосередньо виконують виробничі функції, і працівниками «розумової праці». У фінансових показниках розвинутих країн все меншу роль відіграє сукупність матеріальних активів, і все в більшу - вартість нематеріальних активів (ОІВ).

Активи підприємства складаються з матеріальних активів (рухоме, нерухоме майно і оборотні кошти), а також з нематеріальних активів - прав.

Згідно стандарту бухгалтерського обліку нематеріальний актив - немонетарний актив, що не має натуральної форми, може бути ідентифікованим і утримуватися підприємством з метою використання більше одного року для виробництва, торгівлі та передачі в оренду. ОІВ відображається в балансі коли передбачається отримання у майбутньому прибутків та визначена його вартість.

Без установлення терміну дії важко визначити вартість прав на ОІВ. Розрізняють юридичний і економічний термін служби. Юридичний термін дії) патенту дорівнює 20 рокам. За цей час патент може морально застаріти, не виключена імовірність, що з'являться нові більш ефективні винаходи. Тому при економічних розрахунках для патентів установлюється більш короткий термін рівний 10-12 рокам.

Розрахунки вартості прав на ОІВ виконуються при визначенні:

- вартості нематеріальних активів об'єктів приватизації;
- оподаткованої бази майна підприємств;
- вартості прав, переданих на основі ліцензійного договору;
- вартості, що вносяться до статутного фонду підприємства.

Вартість є розрахунковою величиною в конкретний момент часу. Ринкова вартість відображає корисність ОІВ, визнану ринком. Ціна враховує затрати на виробництво, а також прибуток виробника та продавця товару.

Оцінка вартості прав на ОІВ є складною процедурою й у кожному випадку вимагає унікального рішення задачі. Існує три підходи до оцінки прав на ОІВ: підхід на основі активів, ринковий підхід, доходний підхід. Ці методи дають різні значення вартості оцінюваного об'єкта. В процесі подальшої роботи застосовується порівняльний аналіз використаних методів і більш обґрунтовано встановлюється ціна об'єкта власності.

Підхід на основі активів (бухгалтерських книг) заснований на припущенні, що вартість об'єкта інтелектуальної власності дорівнює вартості витрат на його створення, доведення й амортизацію. В межах цього підходу існує кілька методів розрахунку вартості. Метод відновлюваної вартості використовують для розрахунку вартості прав на унікальні об'єкти інтелектуальної власності. Відновлювана вартість об'єкта інтелектуальної власності визначається як сума витрат, необхідних для створення нової,

точної копії оцінюваного об'єкта на підставі цін на сировину, матеріали, енергоносії, комплектуючі витрати тощо.

Ринковий підхід полягає у порівнянні оцінюваного об'єкта з аналогічними за якістю, призначенням і корисністю, що були продані на аналогічному ринку з урахуванням відмінностей між оцінюваним об'єктом і його аналогом.

Дохідний підхід ґрунтується на припущенні, що типовий інвестор, який купує ОІВ інтелектуальної власності, обов'язково розраховує на майбутній прибуток. Дохідний підхід припускає, що ніхто не стане вкладати свій капітал у придбання ОІВ, якщо такий же доход можна одержати іншим способом. Вартість прав на ОІВ визначають як функцію доходу, що може принести використання даного ОІВ у майбутньому. Для розрахунку поточної вартості об'єкта оцінки застосовують два основних методи: метод дисконтування і метод капіталізації доходу.

Метод дисконтування найкраще використовувати у випадках, коли мають місце нестабільні потоки прибутків та видатків. Норма оплати за капітал, вкладений у технологію, повинна бути вищою, ніж норма оплати за капітал, вкладений у цінні папери. Метод дисконтування, заснований на тому допущенні, що вартість грошей у майбутньому буде менша, ніж сьогодні:

$$PV = \frac{CF}{1+i}$$

де PV – поточна вартість об'єкта оцінки;

CF – майбутній грошовий потік;

i – коефіцієнт дисконтування.

При виборі коефіцієнта дисконтування враховується та обставина, що без ризикові гроші коштують дорожче, ніж ризикові.

За методом капіталізації доходу вартість об'єкта оцінки визначають як частку від ділення чистого доходу, отриманого від комерційного використання об'єкта оцінки на коефіцієнт капіталізації:

$$PV_k = \frac{CF}{K}$$

де PV_k – поточна вартість об'єкта оцінки;

CF – грошовий потік щорічного доходу;

K – коефіцієнт капіталізації.

Якщо компанія має стабільний приріст прибутку, то обирається нижча ставка капіталізації, що призводить до зростання ринкової вартості ОІВ.

Доходний метод розрахунку вартості вигідний для продавця, тому що в майбутньому доход, що очікується від використання прав на ОІВ, може бути значним.

ОІВ дають фінансову віддачу лише після випуску продукції. Кінцевою метою вкладання капіталу є отримання прибутків. Перед початком інвестування необхідно вирішувати наступні задачі: чи слід інвестувати в проект; якщо да, то на яку суму. Перед інвестуванням аналізують: ринкову ситуацію, мікроекономічні показники, динаміку економічних показників, визначають вихідні дані для використання ОІВ, виявляють типового покупця. До критеріїв економічної ефективності вкладання інвестицій відносяться чиста дійсна вартість та період окупності.

Чиста дійсна вартість це різниця між сумою дисконтованих грошових потоків і початкових інвестицій:

$$NPV = -C_o + \sum_{i=1}^n \frac{C_t}{(1 + i_1)^n},$$

де n – кількість грошових потоків;

C_o – сума початкових інвестицій;

C_t – майбутній грошовий потік;

i – норма дисконтування.

Позитивне значення КРУ свідчить, що інвестиційний проект прийнятний. Воно враховує зміну вартості грошей у часі та наявність ряду паралельних грошових потоків.

Період окупності дозволяє визначити коли відбудеться повернення вкладеного капіталу. Вкладаючи гроші інвестор визначає прийнятний для нього період окупності. Цей показник може бути використаний лише для порівняння альтернативних проектів.

ТЕМА 6.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

Після того, як ОІВ створений і отримано охоронний документ, його включають в господарський оборот. Власники прав на ОІВ повинні мати можливість захистити свої права та компенсувати втрати, що виникають

при порушенні цих прав. «Захист права інтелектуальної власності» це передбачена законодавством діяльність державних органів по визнанню прав, а також усуненню перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права в сфері інтелектуальної власності. Захист прав на об'єкти права інтелектуальної власності здійснюється адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством. Розрізняють дві основні форми захисту права інтелектуальної власності - юрисдикційну і не юрисдикційну.

Знайшовши факт порушення своїх прав, правовласник повинен, у першу чергу, звернутися до конкурента, указавши йому на наявність своїх прав. Для цього можна направити конкуренту лист, щоб порушник не зміг посилатися на своє незнання. Якщо переговори не приведуть до позитивного результату, можна передати рішення питання третейському суду. У цьому випадку обидві сторони повинні попередньо підписати відповідний документ про згоду визнати рішення третейського суду. Якщо ці міри не досягнуть позитивного результату, правоволоділець може вдатися до захисту своїх прав у судовому порядку. Юрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності здійснюється судами загальної компетенції.

Суперечки щодо інтелектуальної власності поділяються на дві групи. До першої відносяться суперечки про визнання результату інтелектуальної діяльності ОІВ. Стосовно до об'єктів промислової власності це суперечки: пов'язані з відмовою у видачі патенту по запереченнях третіх осіб проти видачі патенту; про визнання патенту недійсним. Позивач з цих питань може звернутися за захистом не тільки до суду, а й до відповідного державного органу управління або громадської організації. Об'єкти авторського і суміжних прав не підлягають адміністративно-правовому захисту.

Юрисдикційна форма захисту права інтелектуальної власності полягає в тому, що особи, права яких порушені, звертаються за захистом до суду, уповноваженого вжити заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушення

Суперечки, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності, підвідомчі судам загальної юрисдикції і вищому господарському суду. У випадку порушення прав потерпілий подає позов - заяву, звернену до суду, про відправлення правосуддя з метою захисту особистих чи майнових прав.

При судовому розгляді про порушення прав інтелектуальної власності зважаються два основних питання. Перше зв'язане з встановленням чи не встановленням факту використання ОІВ. Друге - з визначенням розміру збитків, що підлягають стягненню з відповідача на користь позивача.

Матеріальну шкоду вважають завданою у великому розмірі, якщо її розмір у сто й більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Шкода є завданою в особливо великому розмірі, якщо її розмір у тисячу й більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Згідно з Кримінальним кодексом України незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності, привласнення авторства на такий об'єкт, якщо це завдало матеріальної шкоди у великому розмірі, караються позбавленням волі, або виправними роботами на строк до одного року, або штрафом від двохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання й матеріалів, призначених для їх виготовлення. Ті самі дії, якщо їх вчинено повторно або за попереднім зговором групою осіб, або коли вони завдали матеріальної шкоди в особливо великому розмірі, караються:

- позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, або виправними роботами на строк до двох років;
- штрафом від однієї до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання й матеріалів, призначених для їх виготовлення.

При визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, права якої порушено, а також для відшкодування моральної шкоди суд виходить із суті порушення, завданої майнової і моральної шкоди, а також із можливого доходу, який могла б одержати ця особа. Моральна шкода полягає у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації і відшкодовується грішми, майном. Якщо в результаті незаконного використання ОІВ порушник одержав доход, потерпілий має право вимагати відшкодування втраченої вигоди в розмірі не меншому, ніж сума доходу.

Застосування цивільно-правових санкцій за порушення прав на ОІВ можливо протягом трьох років з дати, коли власник права довідався чи повинний був довідатися про порушення свого права.

Поряд з нормами цивільно-правового захисту прав на ОІВ, чинним законодавством передбачена також кримінальна відповідальність. Так, незаконний випуск під своїм ім'ям чи присвоєння авторства на чужий твір науки, літератури чи мистецтва, а також незаконне відтворення чи поширення такого твору, присвоєння авторства на чужі об'єкти промислової власності чи розголошення без згоди автора змісту винаходу, корисної моделі чи промислового зразка до офіційної публікації про них, визнається карним злочином. Кримінальна відповідальність настає тоді, коли матеріальна шкода у 100 і більше разів перевищила неоподаткований мінімум доходів громадян. Як покарання, передбачається застосування штрафу в розмірі від 100 до 400 неоподаткованих мінімумів або виправні роботи на термін до двох років.

Якщо порушення прав завдало шкоди у особливо великому розмірі або повторно, передбачається штраф від 200 до 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Публічний показ без прокатного посвідчення кіно - і відеофільмів» тягне за собою накладення штрафу від 20 до 45 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією кіно- і відеофільмів, які демонструються без прокатного посвідчення, а також грошей, отриманих від їх демонстрування.

Тиражування без прокатного посвідчення з метою продажу, прокату публічного показу або розповсюдження кіно- і відеофільмів, - тягне за собою накладення штрафу від 60 до 90 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією відеокопій, засобів їх виготовлення, а також грошей, отриманих від їх реалізації. Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення тягнуть за собою накладення штрафу від 90 до 135 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією відеокопій, засобів їх виготовлення, а також грошей, отриманих від реалізації.

Відповідальність визначає й Митний кодекс України. Переміщення через митний кордон України товарів або предметів, виготовлених з порушенням прав на ОІВ, тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від 1 до 500 мінімальних розмірів заробітної плати з конфіскацією товарів, що є об'єктами правопорушення, а на службових осіб - від 10 до 1200 мінімальних розмірів заробітної плати. Товари й інші предмети,

виготовлені з порушенням прав інтелектуальної власності, не можуть, як імпортуватися, так і експортуватися через митний кордон України.

Угода ТКІР8 є однією з угод Всесвітньої торгової організації. Ця угода є правовим документом, що охоплює питання, пов'язані з охороною прав на ОІВ, які розглядаються як товар. Угода ТКІР8 зазначає, що законодавство кожної країни повинно мати норми, що дозволяли б удатися до ефективних дій, спрямованих проти порушення прав інтелектуальної власності. Угода ТКІР8 передбачає захист прав інтелектуальної власності за допомогою адміністративних процедур, цивільно-правові способи захисту прав, а також карні процедури і штрафи, що можуть бути застосовані до порушників прав.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Мета виконання самостійної роботи полягає у вивченні суті права інтелектуальної власності, чинного законодавства в сфері інтелектуальної власності, практики його застосування, питань економіки права інтелектуальної власності та захисту прав, міжнародної співпраці в сфері інтелектуальної власності.

Результатом самостійної роботи є реферат обсягом 5-10 сторінок друкованого тексту. Завданням роботи є співставлення точок зору різних авторів стосовно проблеми, що розглядається у рефераті та формування власної точки зору на цю проблему. Особливу увагу слід приділяти виявленню та аналізу протиріч. Виконання самостійної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативних актів тощо, що наведені у переліку рекомендованої літератури, а також додаткової літератури і практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно.

Оформлення реферату необхідно здійснювати у відповідності до ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки (структура і правила оформлення)».

Теми рефератів для самостійної роботи.

Тема 1. Загальна характеристика інтелектуальної власності і її правового регулювання.

Дати поняття творчої діяльності та інтелектуальної власності. Перерахувати і дати характеристику об'єктам інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав, зазначити загальні і відмінні риси

авторського і патентного права. Визначити основні відмінності об'єктів права інтелектуальної власності від об'єктів речового права власності. Показати роль інтелектуальної власності в створенні сучасної ринкової економіки, а також у забезпеченні добробуту країни. Дати стислу характеристику джерел права інтелектуальної власності.

Тема 2. Основні поняття авторського права.

Дати визначення авторського права. Предмет авторського права. Джерела авторського права. Об'єкти авторського права. Незахищені об'єкти. Виникнення і здійснення авторського права, суб'єкти авторського права. Автори і співавтори. Особисті немайнові права автора. Майнові права автора. Вільне використання об'єктів авторського права.

Тема 3. Суміжні права.

Дати поняття суміжних прав. Суб'єкти й об'єкти суміжних прав. Виникнення і здійснення суміжних прав. Критерії для надання правової охорони суміжних прав. Права виконавців. Права виробників фонограм. Права організацій мовлення. Обмеження прав виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. Термін охорони прав.

Тема 4. Авторські договори.

Дати характеристику договірних відношень в авторському праві. Поняття і типи авторських договорів. Поняття і види авторських договорів про передачу твору для використання (видавничий договір, постановочний договір, сценарний договір тощо). Види авторського договору, його істотні умови. Обов'язки сторін договору, відповідальність сторін за порушення авторського договору.

Тема 5. Правовий захист авторського права і суміжних прав.

Дати характеристику порушень авторського права і суміжних прав. Поняття контрафактних примірників творів і фонограм. Характеристика піратства у сфері інтелектуальної власності. Порядок захисту особистих і майнових прав володарів авторського права і суміжних прав. Засоби цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав. Стягнення прибутків порушника. Виплата компенсації. Стягнення штрафу.

Тема 6. Сутність радикальної реформи законодавства про промислову власність і патентне право України.

Роль об'єктів промислової власності у сучасній ринковій економіці. Поняття патентного права, його предмет і система. Об'єкти і суб'єкти патентного права. Основні норми законів про промислову власність.

Напрямки радикальної реформи законодавства про промислову власність.

Тема 7. Правова охорона винаходу і корисної моделі.

Дати поняття винаходу і його об'єктів. Умови надання правової охорони винаходу. Умови патентоспроможності винаходу і їх характеристики. Права та обов'язки патентовласників. Порядок одержання патенту. Припинення дії патенту і визнання його недійсним. Поняття корисної моделі, її об'єкт, умови патентоспроможності.

Тема 8. Правова охорона промислового зразка.

Дати поняття промислового зразка і його об'єктів. Умови надання правової охорони промислового зразка. Умови патентоспроможності промислового зразка і їх характеристики. Характеристика патенту і патентовласників. Права та обов'язки власника патенту. Порядок одержання патенту, припинення дії патенту і визнання його недійсним. Порушення прав власника патенту і їх захист.

Тема 9. Правова охорона торговельних марок.

Дати поняття торговельної марки (ТМ). Умови надання правової охорони ТМ. Види позначень, що не можуть бути визнані ТМ. Характеристика свідоцтва на ТМ. Права й обов'язки власника свідоцтва. Порядок одержання свідоцтва. Припинення дії свідоцтва і визнання його недійсним. Порушення прав власника свідоцтва ТМ. Захист прав на ТМ.

Тема 10. Авторське право.

Дати визначення автора і співавтора. Загальна характеристика прав автора. Особисті немайнові і майнові права автора. Право авторства і його ознаки. Винятковий і абсолютний характер права авторства. Набуття прав на об'єкти авторського права. Право на авторське ім'я. Право на винагороду.

Тема 11. Патентовласники, їх права та обов'язки.

Дайте поняття патенту як охоронного документа. Охарактеризуйте патентовласників і їх види. Права патентовласника і їх ознаки. Форми використання винаходів. Права по розпорядженню патентом. Обмеження патентних прав. Обов'язки патентовласника. Порядок одержання патенту. Припинення дії патенту і визнання його недійсним.

Тема 12. Ліцензійні договори.

Дати поняття ліцензійних договорів, показати їхню роль у створенні ринку промислової власності і сучасної ринкової економіки. Види ліцензійних договорів. Характеристика предмета договору. Права й

обов'язки сторін. Види ліцензійних платежів. Відповідальність сторін за дотримання зобов'язань за договором.

Тема 13. Захист прав авторів об'єктів науково-технічної творчості.

Перерахувати права авторів і їхні ознаки. Дати поняття порушення прав авторів і їхніх видів. Цивільно-правовий засіб захисту прав авторів. Суперечки що вирішуються в судовому порядку. Кримінально-правовий спосіб захисту прав авторів.

Тема 14. Захист прав власників патенту.

Перерахувати права власників патенту, дати поняття їх порушення. Дати характеристику основних видів порушень виключного права патентовласника. Поняття контрафактної продукції. Цивільно-правовий засіб захисту прав патентовласників. Суперечки, що вирішуються в судовому порядку. Міри цивільно-правового захисту і міри цивільно-правової відповідальності.

Тема 15. Захист від недобросовісної конкуренції.

Дати поняття недобросовісної конкуренції. Неправомірне використання ділової репутації підприємця і його види, Дискредитація суб'єкта, що господарює. Неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці, Відповідальність за несумлінну конкуренцію. Порядок розгляду справ про несумлінну конкуренцію. Рішення антимонопольного комітету України і його територіальних відділень по справах про несумлінну конкуренцію.

Тема 16. Еволюція інтелектуальної власності.

Дослідити еволюцію промислової власності, у тому числі окремих об'єктів промислової власності. Пояснити причини, що спонукають до необхідності правової охорони об'єктів промислової власності. Дослідити еволюцію авторського права і суміжних прав. Зазначити, що з'явилося причиною до формування системи захисту авторського права і суміжних прав. Охарактеризувати розвиток інтелектуальної власності в Україні до і після проголошення нею суверенітету.

Тема 17. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку суспільства.

Описати соціально-економічні стратегії в країнах, що розвиваються. Дослідити зв'язок між промисловою власністю і розвитком, вплив промислової власності на науково-технічний і економічний розвиток держави. Виявити роль авторського права і суміжних прав у розвитку

культури суспільства. Звернути увагу на зростаючу роль об'єктів інтелектуальної власності в міжнародній торгівлі, у забезпеченні конкурентоздатності товарів.

Тема 18. Економіка інтелектуальної власності.

Дати поняття інтелектуального капіталу, його структури. Інтелектуальна власність як товар. Обороздатність об'єктів інтелектуальної власності. Термін служби об'єктів інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив. Випадки, коли необхідно визначати вартість прав на об'єкти інтелектуальної власності. Підходи до визначення вартості прав інтелектуальної власності. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 19. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Суть торгівлі ліцензіями. Види ліцензій. Ліцензійні договори і їхня класифікація. Особливості ліцензійних договорів. Термін дії ліцензійних договорів. Порядок підготовки ліцензійних договорів.

Тема 20. Захист прав інтелектуальної власності.

Система захисту прав інтелектуальної власності і її призначення. Категорії спорів. Адміністративний порядок захисту прав. Судовий порядок захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності: цивільно-правові способи захисту прав. Кримінальна відповідальність за порушення прав.

Тема 21. Міжнародне співробітництво в сфері інтелектуальної власності.

Значення міжнародного співробітництва в сфері інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Участь України в її роботі. Співробітництво в рамках міжнародних регіональних організацій з питань охорони інтелектуальної власності: Європейська патентна організація (ЕПО), Євразійська патентна організація (ЕАПО), Африканські організації інтелектуальної власності. Участь України в міжнародному співробітництві в сфері інтелектуальної власності.

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РІВНЯ ЗНАНЬ З КУРСУ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

1. Під власністю розуміють право:

- а) володіти, користуватися, розпоряджатися об'єктом права;
- б) розпоряджатися, володіти, передавати об'єкт права;
- в) користуватися, розпоряджатися, керувати.

2. Відповідно до українського законодавства автор на результати своєї інтелектуальної праці має:

- а) тільки особисте (моральне) право;
- б) тільки майнове (економічне право);
- в) особисте і майнове право водночас.

3. Який з перерахованих об'єктів інтелектуальної власності не є об'єктом власності:

- а) знак для товарів і послуг;
- б) комп'ютерна програма;
- в) топографія інтегральних мікросхем.

4. Авторським правом охороняється:

- а) вираження авторської ідеї;
- б) авторська ідея;
- в) авторська ідея і вираження авторської ідеї.

5. Авторським правом охороняється:

- а) твори літератури, фонограми;
- б) твори мистецтва, виконавська діяльність артиста;
- в) твори літератури, наукові твори.

6. Відкриття в Україні не охороняється Законом України «Про авторське право і суміжні права», тому що воно:

- а) не є результатом інтелектуальної діяльності людини;
- б) надає автору надмірно широку монополію;
- в) є об'єктом промислової власності.

7. Які терміни охорони винаходу передбачені Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»:

- а) 20 років і 5 років;
- б) 6 років і 10 років;
- в) 20 років і 6 років.

8. *Охорона майнових прав на об'єкти авторського права за Законом України «Про авторське право і суміжні права» (2001 р.) діє:*

- а) протягом життя автора;
- б) протягом життя автора і 50 років після його смерті;
- в) протягом життя автора і 70 років після його смерті;

9. *Уперше патенти на об'єкти промислової власності стали видавати:*

- а) у США;
- б) у Німеччині;
- в) в Англії;
- г) у Франції.

10. *Перший закон про авторське право був опублікований:*

- а) у США;
- б) у Німеччині;
- в) в Англії;
- г) у Франції.

11. *Немайнове (особисте) право автора вперше було визнано:*

- а) у США;
- б) у Німеччині;
- в) в Англії;
- г) у Франції;
- д) в Японії.

12. *До 1991 р. в Україні державі належали:*

- а) майнові права на об'єкти інтелектуальної власності;
- б) немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності
- в) майнові і немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності.

13. *Початком становлення законодавства України про інтелектуальну власність вважається прийняття Закону України:*

- а) «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;
- б) «Про авторське право і суміжні права»;
- в) «Про власність».

14. *До об'єктів права промислової власності відносяться:*

- а) винаходи, комп'ютерні програми, корисні моделі;
- б) знаки для товарів і послуг, позначення походження товарів, винаходи;

в) промислові зразки, технічна документація, топографії інтегральних мікросхем.

15. Об'єктами авторського права є:

а) літературні твори, наукові твори; б) художні твори, державні символи і знаки; в) концепції, відкриття.

16. Права на винахід охороняються:

- а) патентом;
- б) свідоцтвом;
- в) авторським свідоцтвом.

17. Патентом України на винахід охороняються:

- а) немайнові (особисті) права автора;
- б) майнові (економічні) права автора;
- в) немайнові і майнові права автора.

18. Права власності на знаки для товарів і послуг охороняються:

- а) свідоцтвом;
- б) авторським свідоцтвом;
- в) патентом.

19. Права на комерційну таємницю можуть охоронятися:

- а) авторським правом;
- б) суміжними правами;
- в) обмеженням доступу до неї.

20. Твір може бути використано третіми особами тільки з дозволу:

- а) автора;
- б) роботодавця;
- в) правоволодільця.

21. Права на твори літератури, мистецтва і науки охороняються:

- а) свідоцтвом;
- б) авторським свідоцтвом;
- в) патентом.

22. Виникнення і здійснення авторських прав:

- а) не вимагає будь-якого оформлення;
- б) вимагає оформлення свідоцтвом;
- в) вимагає внесення до реєстру.

23. Право авторства в Україні охороняється:

- а) протягом всього життя автора;
- б) протягом всього життя автора і 70 років після його смерті;

в) безстроково.

24. Патент на винахід, який отримано в Україні, має силу:

а) тільки на території України;

б) на території України і країн, з якими вона уклала двосторонні договори про патентну кооперацію;

в) на території країн - членів Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

25. Для того щоб громадянин України міг запатентувати винахід за кордоном, він повинен:

а) одночасно подати заявку на Державний департамент інтелектуальної власності та в закордонне патентне відомство;

б) подати заявку в Державний департамент інтелектуальної власності і, якщо протягом трьох місяців не буде отримана відповідь, подати заявку в закордонне патентне відомство;

в) подати заявку безпосередньо в закордонне патентне відомство.

26. Яка властивість винаходу як товару найбільшою мірою забезпечує патентування:

а) корисність;

б) рідкість;

в) універсальність.

27. Права, на які об'єкти інтелектуальної власності можуть бути відділені від підприємства або від фізичної особи:

а) винаходи, репутація підприємства;

б) корисні моделі, кваліфікація працівників;

в) промислові зразки, знаки для товарів і послуг.

28. Який з перерахованих об'єктів промислової власності може мати необмежений термін служби:

а) винахід;

б) знак для товарів і послуг;

в) корисна модель.

29. Інтелектуальна власність відноситься до:

а) матеріальних актів; б) нематеріальних актів; в) цінних паперів.

30. Якщо вартість ліцензії та розробки предмету ліцензії власними силами однакові, то вигідніше:

а) купити ліцензію;

б) розробити предмет ліцензії самостійно;

в) вкласти гроші в банк.

31. *Яка з ліцензій надає ліцензіатові найбільший обсяг прав:*

а) невиключна;

б) повна;

в) виключна.

32. *Чистою є ліцензія, за якою:*

а) права на використання об'єктів інтелектуальної власності передаються в рамках самостійного ліцензійного договору;

б) права на використання об'єктів інтелектуальної власності передаються в рамках ліцензійного договору, що є додатком до основного договору;

в) права на використання об'єктів інтелектуальної власності надаються будь-якому ліцензіатові.

33. *За рівних умов, який із перерахованих платежів має мінімальний розмір:*

а) роялті;

б) паушальний;

в) комбінований.

34. *Відповідно до міжнародної практики середній строк дії ліцензійних договорів знаходиться в інтервалі:*

а) до 5 років;

б) 5-10 років;

в) 10-20 років.

35. *Ліцензійний платіж «роялті» припускає виплату винагороди:*

а) рівними частками протягом дії договору;

б) одноразову виплату до частку масового випуску продукції;

в) часткову виплату до початку виробництва і виплату частини, що залишилася, протягом дії договору.

36. *«Паушальний» платіж припускає винагороди за ліцензійним договором:*

а) рівними частками протягом дії договору;

б) одноразову виплату до початку масового випуску продукції;

в) часткову виплату до початку виробництва і виплату частини, що залишилася, протягом дії договору.

37. *Адміністративний порядок захисту прав інтелектуальної власності полягає у вирішенні суперечки:*

- а) органом державного управління;
- б) судом загальної юрисдикції;
- в) вищим господарським судом.

38. Суперечки, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності, підпорядковані підвідомчим судам загальної юрисдикції, якщо:

- а) обидві сторони є юридичними особами;
- б) обидві сторони є фізичними особами;
- в) хоча б одна зі сторін є фізичною особою

39. Застосування цивільно-правових санкцій за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності можливо з дати, коли власник прав довідався чи повинний був довідатися про порушення свого права протягом:

- а) трьох років;
- б) п'яти років;
- в) семи років.

40. Угода ТКІР8 є однією з найважливіших угод:

- а) Всесвітньої організації інтелектуальної власності;
- б) Світової організації торгівлі;
- в) Організації об'єднаних націй.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Контрольна робота з дисципліни «Інтелектуальна власність» складається з двох питань.

Номера питань згідно варіантів завдань					
Номер варіанту	№ 1	№ 2	Номер варіанту	№ 1	№ 2
1	1	21	33	30	51
2	2	23	34	29	61
3	3	41	35	28	59
4	4	59	36	27	58
5	5	60	37	26	63
6	6	47	38	25	66
7	7	48	39	24	75
8	8	49	40	23	44
9	9	78	41	22	31
10	10	71	42	21	62
11	11	72	43	20	61
12	12	70	44	19	40
13	13	74	45	18	67
14	14	75	46	17	48
15	15	73	47	16	47
16	16	77	48	15	46
17	17	78	49	14	65
18	18	76	50	13	44
19	19	56	51	12	68
20	20	71	52	11	42
21	21	52	53	10	41
22	22	71	54	9	64
23	23	72	55	8	39
24	24	73	56	7	38
25	25	74	57	6	69
26	26	75	58	5	36
27	27	76	59	4	35
27	28	77	60	3	34
29	29	78	61	2	33
30	43	57	62	53	12
31	50	37	63	64	54
32	54	22	64	45	74

6. ПИТАННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ».

1. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності.
2. Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності
3. Інтелектуальна власність як право
4. Еволюція промислової власності.
5. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності.
6. Еволюція авторського права і суміжних прав.
7. Міжнародна співпраця в рамках регіональних договорів про інтелектуальну власність.
8. Еволюція інтелектуальної власності в Україні
9. Принципи правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.
10. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.
11. Умови патентоспроможності винаходу (корисної моделі).
12. Роль промислової власності у економічному розвитку держави.
13. Порядок патентування. Строк дії патенту. Дострокове припинення дії патенту.
14. Авторське право і розвиток культури.
15. Форми, порядки та способи захисту права інтелектуальної власності. Юрисдикційна форма захисту.
16. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.
17. Об'єкти авторського права і суміжних прав.
18. Набуття прав на торговельну марку. Порядок отримання охоронного документу на торговельну марку.
19. Державна система правової охорони інтелектуальної власності. Український інститут промислової власності .
20. Охорона прав на сорти рослин, породи тварин,
21. Охорона прав на топографії інтегральних мікросхем
22. Творець (автор) як суб'єкт права. Громадяни, юридичні особи та держава як суб'єкти права інтелектуальної власності.
23. Внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства
24. Система законодавства України про інтелектуальну власність.
25. Суб'єкти й об'єкти суміжних прав.

26. Принципи правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.
27. Угода ТКІР8 як одна з угод Світової організації торгівлі.
28. Конституція України, норми цивільного, господарського і кримінального кодексів України щодо інтелектуальної власності.
29. Порядок охорони прав на об'єкти промислової власності за кордоном.
30. Міжнародні договори про інтелектуальну власність. Членство України в міжнародних договорах про інтелектуальну власність.
31. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її структура та основні функції.
32. Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності. Мета і основні способи комерціалізації. Поняття інтелектуального капіталу норми охорони авторських прав. Терміни охорони прав авторів. Охорона суміжних прав.
33. Суть торгівлі ліцензіями. Види ліцензій. Ліцензійні договори.
34. Дії, що порушують права власників об'єктів промислової власності.
35. Основні порушення прав на об'єкти авторського права і суміжних прав.
36. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності. Випадки, всяких необхідно визначати вартість на об'єкти інтелектуальної власності.
37. Дати поняття недобросовісної конкуренції. Неправомірне використання ділової репутації підприємця і його види. Неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці.
38. Підходи до визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
39. Набуття прав на об'єкти авторського права. Право на авторське ім'я. Право на винагороду.
40. Права власника патенту.
41. Види ліцензійних платежів.
42. Дати поняття ліцензійних договорів, показати їхню роль у створенні ринку промислової власності і сучасної ринкової економіки.
43. Особливості права інтелектуальної власності як товару.
44. Розвиток інтелектуальної власності в Україні до і після проголошення нею суверенітету.
45. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив.

46. Уступка прав на об'єкти інтелектуальної власності.

47. Дайте поняття патенту як охоронного документа. Охарактеризуйте патентовласників і їх види.

48. Дати поняття торговельної марки (ТМ). Умови надання правової охорони ТМ.

49. Які дії визнаються порушенням авторського права і суміжних прав?

50. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності. Витратний підхід.

51. Дати поняття промислового зразка і його об'єктів. Умови надання правової охорони промислового зразка.

52. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності. Порівняльний підхід.

53. Умовинадання правової охорони винаходу. Умови патентоспроможності винаходу і їх характеристики.

54. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності. Дохідний підхід.

55. Дати характеристику порушень авторського права і суміжних прав. Поняття контрафактних примірників творів і фонограм. Характеристика піратства у сфері інтелектуальної власності.

56. Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності

57. Суб'єкти й об'єкти суміжних прав.

58. Автори і співавтори.

59. Суперечки про визнання (невизнання) результату інтелектуальної діяльності об'єктом інтелектуальної власності.

60. Показати роль інтелектуальної власності в створенні сучасної ринкової економіки, а також у забезпеченні добробуту країни..

61. Неюрисдикційна форма захисту. Види порушення прав, що розглядаються в адміністративно-правовому порядку.

62. Перерахувати і дати характеристику об'єктам інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав, зазначити загальні і відмінні риси авторського і патентного права.

63. Соціально-економічні стратегії в країнах, що розвиваються. Зв'язок між промисловою власністю і розвитком економіки.

64. Судовий порядок захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, цивільно-правові способи захисту прав.

65. Роль об'єктів інтелектуальної власності у забезпеченні конкурентоздатності товарів.

66. Інтелектуальна власність як товар. Оборотоzdатність об'єктів інтелектуальної власності.

67. Адміністративний порядок захисту прав.

68. Економічні причини необхідності охорони прав на об'єкти промислової власності.

69. Витратний підхід до оцінки вартості прав на ОІВ.

70. Типові види адміністративних стягнень за порушення права інтелектуальної власності.

71. У чому полягає метод роялті?

72. В чому полягає процедура набуття прав громадянами України на об'єкти промислової власності за кордоном?

73. Які цілі переслідує створення системи промислової власності в державі?

74. У чому полягає роль патентної документації?

75. Статус і структура Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

76. Які функції виконує Всесвітня організація інтелектуальної власності?

77. У чому перевага використання прав на об'єкти інтелектуальної власності у власному виробництві над передачею прав за ліцензійним договором?

78. Переваги внесення прав інтелектуальної власності до статутного фонду підприємств.

79. Які дії визнаються порушенням права на об'єкти промислової власності?

Список рекомендованої літератури.

1. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник /Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с.
2. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.
3. Попова Л.М.Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов,І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, - 262 с.
4. Світличний О. П.Право інтелектуальної власності:Підручник. – Вид. 2 / О. П. Світличний. – К.: НУБіП України, 2016. – 355 с.
5. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За загредканд. юрид. наук, доц. Нестерцової Собакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.
6. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти [текст] Підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л.Литвинчук. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 504 с.
7. Мікульонюк І. О. М59 Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / І. О. Мікульонюк. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. – 244 с.
7. Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність: Підручник / Укладачі: Г.О. Оборський, І.М. Чістякова, Д.Д. Татакі, О.С. Білоусов, І.Б. Кривдіна, В.П. Кубко, С.Х. Яворський. — К.: Каравела, 2020. — 232 с. э
- 8.Intellectual property: lawandtheinformationsociety. CasesandMaterials/ WilliamNealReynoldsProfessorofLawDukeLawSchool/ 5 Edition, 2021, p.830.
<https://web.law.duke.edu/cspd/pdf/ipcasebook.pdf>

Законодавство України про інтелектуальну власність.

1. Конституція України, від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
2. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 р. № 435-IV.

3. Господарський кодекс України, від 16.01.2003 р. № 436-IV.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073-X.
5. Кримінальний кодекс України, від 05.04.2001 р. № 2341-III.
6. Митний кодекс України, від 11.07.2002 р. № 92-IV.
7. Цивільний процесуальний кодекс України, від 18 03.2004 р № 1618-IV.
8. Господарський процесуальний кодекс України, від 06.11 1991 р №1798-XII.
9. Декрет Кабінету Міністрів України "Про державне мито" від 21.01.1993 №7-93.
10. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23-12.1993 №3792-XII.
11. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" 15.12.1993 №3687.
12. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993№3688-XII.
13. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21.04.1993 №3116-XII.
14. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", від 15.12.1993 №3689-XII.
15. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів", від 16.06.1999 № 752-XIV.
16. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних", від 23.03.2000 № 1587-III.

Інформаційні ресурси.

1. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України.
2. <http://iii.ua/uk> - Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності».
3. <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> - Всесвітня організація інтелектуальної власності.

Навчально-методичне видання

методичні рекомендації до вивчення курсу «Інтелектуальна власність»
для магістрів технічних спеціальностей

Укладачі: В.М. Кропівний
А.В. Кропівна

Комп'ютерний набір і верстка: А.В. Кропівна